CZU:378.011.3-051(478):821.1/.2(100).09”19”

PROFESORUL SERGIU PAVLICENCU ȘI REPERELE EDUCAȚIEI LITERARE POSTMODERNISTE

***Marin* POSTU**
lector universitar, doctor în filologie,
Universitatea de Stat din Moldova,
ORCID: 0009-0004-1850-7720

Prezentul discurs este un elogiu adus profesorului Sergiu Pavlicencu, și a fost prezentat în cadrul Conferinței științifice naționale „50 de ani la USM: Sergiu Pavlicenco” (7.04.23). Sunt evidențiate câteva repere ale educației postmoderne care evidențiază un potențial conflict între generații, mai exact între profesorul universitar ca entitate modernă și studentul ca entitate postmodernă, manifestări culturale pe care prof. S. Pavlicencu le-a administrat cu măiestrie didactică și profunzime culturală prin referința la marile opere literare ale lumii. Or, cunoașterea istoriei literaturii universale este un indiciu și o oportunitate de a rămâne actual în orice dinamică culturală contemporană.

Cuvinte-cheie: educație postmodernă, valori literare, public universitar, literatură universală.

Professor Sergiu Pavlicencu is modern and postmodern, recuperative and progressive, with an academic and sometimes funny discourse that continuously maintains the attention and curiosity of the university public. His public image is associated with the image of fictive character Don Quixote (that created by Cervantes or by Borges) – a knight whose ideals originate in the books he has read and who is on his way to the great battles for the noble values of the contemporary world, even if along the road there are more and more windmills.

Key-words: postmodern education, literary values, university audience, universal literature.

Să scrii despre profesorul universitar Sergiu Pavlicencu e ca și cum ai încerca să te înalți deasupra copacului la umbra căruia stai într-o zi toridă de august, răsfoind o carte cu coperți strident colorate, semnată de un autor latino-american. E un efort care abia te lasă să ieși din confortul asigurat de „plăcerea lecturii”, de umbra, foșnetul și măreția copacului. Dar mai ales e înțelegerea faptului că totul nu va fi decât o încercare, o creionare a propriei umbre pe suprafața plană, conturată de lumina solară, spre care abia dacă poți arunca o privire fără a miji genele. Și totuși. E o lecție pe care am învățat-o de la profesor: să ieși din umbra copacu-

lui și să-ți creezi propria umbră. Un perpetuum mobile, un principiu educațional valabil pentru orice vîrstă istorică.

Jumătate din obiectivul fictiv marquez-ian de „o sută de ani" să stai în fața studenților, într-o epocă și o regiune geografică ce însumează toate caracteristicile „tranziției", să vorbești în limbajul cultural universal din același turn cultural universitar, este mai mult decât o vocație, este un destin, o artă, o viață. Și pentru asta dl profesor Sergiu Pavlicencu are toată admirația celor peste 50 de generații de studenți de la Universitatea de Stat din Moldova, prin care s-a „mușcat", în actul de lectură, din imaginea globală a Lumii. Or, toate aceste generații au avut și au pretențiile lor culturale *aici și acum*, iar un profesor trebuie să se adapteze nu doar reformelor educaționale guvernamentale, ci și necesităților imediate ale studentului în sala de curs. A fi profesor și a administra domeniul vast al literaturii universale în sensul în care ai nobila obligație de a răspunde auditoriului ce se întîmplă în imaginarul uman în decursul a vreo două-trei milenii, e un sacrificiu adus pe altarul cunoașterii, o facilitare de integrare valorică a tinerilor în prezent și viitor.

Efectele culturale contemporane (postmodernism, tranziție, post-umanism, post-...) impun și o schimbare de paradigmă educațională și chiar schimbare de comportament educațional. Faptul că studentul este înțeles ca un „consumator de bunuri educaționale", un client care „întotdeauna are dreptate", iar profesorul este înțeles ca un prestator de servicii educaționale, denotă o necesitate de schimbare, de adaptare, de negociere a modalităților de predare-învățare-evaluare. Majoritatea sistemelor educaționale au constatat o situație comună și anume că profesorul este modern (ca sursă a unor adevăruri bazate pe progresul științific), iar studenții/elevii sunt postmoderni (ca manifestare a dubiului că știința ar fi unica metodă de accedere la progres). Cercetătorul Emil Stan în *Pedagogie postmodernă* [1, p. 137], descrie scepticismul postmodernist în câteva repere, între care amintim: acceptarea pluralității valorilor, metodelor, sensurilor; identificarea semnificațiilor duble ale alternativelor; neîncrederea în marile teorii științifice, în miturile religiilor, culturilor; acceptarea adevărurilor multiple; acceptarea textelor ca fiind deschise unor interpretări multiple; deconstruirea textului pentru a sublinia că opozițiile identificate nu sunt neapărat semnificative ș.a. Prin urmare, studentul contemporan va fi predispus permanent spre negarea/neacceptarea oricăror argumente pro sau contra spuse de către profesor de la catedră, iar profesorul trebuie să (se) înțeleagă, să cunoască, să rămână autoritar ca exponent valoric, să motiveze și, indubitabil, să evalueze. Dacă mai adăugăm în ecuația noastră și faptul că studentul de azi este orientat spre domeniul comercial, dorind venituri mari în timp scurt și că are un telefon mobil conectat la motoarele de căutare a oricărei informații (google, wikipedia ș.a.), ajungem să ne convingem că rolul profesorului este în continuă transformare. Un transformer. Cel mai interesant e că toate aceste schimbări la nivel global au loc sub ochii noștri, inclusiv ai profesorilor universitari.

Profesorul Sergiu Pavlicencu s-a simțit „obligat" să răspundă provocărilor culturale ale ultimilor decenii prin publicarea mai multor cărți despre arta literară post-

modernistă. În cartea sa *Tranziția în literatură și postmodernismul*, prof. S. Pavlicencu menționează trei paradigme majore asupra postmodernismului: paradigma schimbării, cea a continuității și cea nostalgică. Astfel, pentru adepții paradigmei schimbării, a „rupturii", a negării și depășirii modernismului, printre care se numără și Ihab Hassan, între modernism și postmodernism s-a produs o ruptură radicală nu numai la nivel filozofic și ideologic, dar și la nivelul poeticii, asemeni unei reacții de tip avangardist. Pe de altă parte, pentru adepții paradigmei continuității, între modernism și postmodernism există mai multă asemănare decît diferență și că ar fi adecvat să să-l considerăm nu ca pe ceva ce urmează după modernism, ci ca pe ceva ce rezultă din modernism, printre teoreticienii de referință fiind Gianni Vattimo. În cele din urmă, paradigma nostalgică e o încercare de reconciliere a modernului cu postmodernul, explicată de Bryan Turner prin prisma a patru prezumții: ideea istoriei ca declin, sentimentul pierderii unității, sentimentul pierderii expresivității și a spontaneității, sentimentul pierderii autonomiei individuale.

Vom observa că pentru profesorul Sergiu Pavlicencu manifestarea excentrică și șocantă a artei literare postmoderniste (în România și R. Moldova – în special, în anii 1990), nu reprezintă decât o modalitate firească de manifestare artistică, o „tranziție" de la modernism înspre ceva (deocamdată numit „postmodernism") despre care se va cunoaște atunci, când va începe o altă (nouă) tranziție. O dialectică culturală firească (tradiție-inovație), manifestată și în alte epoci culturale de-a lungul istoriei. Or, pentru un cunoscător al istoriei literaturii universale, orice manifestare culturală ultra-super novatoare contemporană nu reprezintă decât o referință la mișcări similare ale căror răsărituri și apusuri sunt deja cunoscute, o pagină într-un manual de literatură. Mai ales că, vorba celebră a profesorului, „cărțile se fac din cărți".

Dl Sergiu Pavlicencu este un profesor la prezentul continuu: modern și postmodern, recuperator și progresist, cu un discurs academic și, uneori, haios, care menține continuu atenția și curiozitatea publicului universitar. Să fie oare aceste calități înnăscute sau însușite de prin cărțile semnate de autori de prin toate colțurile lumii? Într-un fel sau altul, imaginea profesorului se asociază cu imaginea lui Don Quijote (al lui Cervantes sau al lui Borges) – un cavaler ale cărui idealuri își au originea în cărțile citite și care e pornit spre marile bătălii pentru valorile nobile ale lumii contemporane, chiar dacă de-a lungul drumului sunt tot mai multe mori de vînt.

Referințe bibliografice:

1. Stan, Emil. *Pedagogie postmodernă*. București: Institutul european, 2005, 225 p.
2. Pavlicencu, Sergiu. *Tranziția în literatură și postmodernismul*. Brașov: Universitatea Transilvania, 2002, 133 p.